

Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse

Unge veje mod ungdomsuddannelse

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

INDHOLD

Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse

1	Resumé	5

2	Indledning	9
2.1	Baggrund for undersøgelsen	9
2.2	Metode	10
2.3	Begrebsafklaring	10
2.4	Projektgruppe	11

3	Kønsforskelle i unges uddannelsesvalg	13
3.1	Unge uddannelsesvalg efter 9. klasse	13
3.2	De kønsopdelte ungdomsuddannelser	14

4	Kønsforskelle i oplevelse af valgproces og vejledning blandt unge, der har valgt stx	16
4.1	Piger har mere fokus på fremtiden	16
4.2	Faktorer, der har betydning for uddannelsesvalget	18
4.3	Vejledning og hjælp til uddannelsesvalget	19
4.4	Karrierekompetencer og non-kognitive kompetencer	27
4.5	Piger er mere pressede	31

5	Det kønsutraditionelle valg	33
5.1	Piger, der vælger htx, er mere motiverede og vedholdende	34
5.2	Piger, der vælger htx, har højere karakterer og er dårligere socialt stillet	35
5.3	Kendetegn, der kan tilskrives det kønsutraditionelle gymnasievalg	36

1 Resumé

I denne rapport stiller Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) skarpt på køn og de forskelle i uddannelsesvalg og overvejelser om uddannelsesvalg, som viser sig, når piger og drenge sammenlignes. Rapporten er en del af EVA's forløbsundersøgelse "Unge veje mod ungdomsuddannelse", hvor vi følger et udsnit af en ungdomsårgang fra 8. klasse og fire år frem med fokus på deres valgproces og overgang til ungdomsuddannelse.

Relevans og målgruppe

I 9. klasse skal alle unge i Danmark træffe et valg om, hvad de skal efter grundskolen. Fra politisk hold er der fokus på at få de unge hurtigt igennem uddannelsessystemet og ud på arbejdsmarkedet. Samtidig er der et samfundsmæssigt ønske om, at flere unge vælger en erhvervsuddannelse, og at interessen for de såkaldte STEM-uddannelser (Science, Technology, Engineering and Mathematics) øges – især blandt piger.

Tidligere forskning på området viser, at det danske uddannelsessystem og arbejdsmarked mange steder er kønsopdelt (Hutters m.fl., 2013; Undervisningsministeriet, 2017). Samtidig viser litteraturen, at der er forskel på piger og drenges begrundelser for deres uddannelsesvalg (Nielsen & Sørensen, 2004; Hutters m.fl., 2013).

I denne rapport udforskes kønsforskelle i valg af ungdomsuddannelse anno 2018. Rapporten fokuserer på de unges valg og deres oplevelse af valgprocessen; herunder den vejledning og støtte, som de unge oplever at få fra skole og familie, samt de overvejelser og faktorer, de lægger vægt på, når valget skal træffes. Endelig ser vi også nærmere på, hvad der kendetegner den gruppe af unge, der vælger en uddannelse, som er atypisk for deres køn – såkaldte kønsutraditionelle valg.

Rapporten henvender sig til beslutningstagere på grundskoleområdet og til lærere og vejledere i udskolingen. Hensigten er, at man i udskolingsarbejdet mere aktivt kan inddrage bevidstheden om kønsforskelle i unges valg og valgprocesser og dermed bidrage til at understøtte mangfoldige uddannelses- og karrierevalg blandt de unge – uanset køn.

Perspektiver

Rapporten viser, at uddannelsessystemet i Danmark fortsat er kønsopdelt, og at der kan ligge et uindfriet potentiale i at udvide mulighederne for, hvilke veje drenge og piger vælger at gå, sådan at alle kompetencer og talenter bringes i spil.

Selvom rapporten viser, at drenge og piger ligner hinanden på mange områder, peger resultaterne også på, at drenge og piger typisk griber deres valgproces meget forskelligt an. Der ses fx en tendens til, at piger går mere målrettet til uddannelsesvalget, men at de samtidig føler sig mere usikre

og pressede over valget. Derudover er der en tendens til, at drengene oplever en større faglig selv-sikkerhed end pigerne, som ikke entydigt afspejler sig i deres karakterer. Og så giver drengene udtryk for behov for mere tid til at træffe deres uddannelsesvalg, samtidig med at de langt senere end pigerne bestemmer sig for, hvad de skal efter 9. klasse. Det er derfor vigtigt, at man i vejledningen har blik for de forskelle, der kan være i drenge og pigers behov, ressourcer, muligheder og adfærd med henblik på at kunne vurdere, hvilke indsatser den enkelte unge har behov for. Samtidig er det centralt, at alle unge får samme muligheder og udfordres i deres uddannelsesvalg, og at det tydeliggøres, at der ikke er lukkede døre for fremtiden.

Undersøgelsen peger på, at unge, der vælger kønsutraditionelt, er mere motiverede for uddannelse og i højere grad kender deres præferencer og styrker. Samtidig er de mere vedholdende, bl.a. forstået som evnen til at færdiggøre ting, man går i gang med, og at fastholde gøremål trods modgang. Det tyder altså på, at det kønsutraditionelle valg fortsat er et valg *på trods*, der i højere grad kræver personlig vilje og afklaring end det kønstraditionelle valg. Det kan hænge sammen med, at det kønsutraditionelle valg ofte bliver draget i tvivl af omverdenen og derfor kræver kulturel og identitetsmæssig legitimering (Undervisningsministeriet, 2017; Institut for Menneskerettigheder, 2013). I forlængelse heraf er der undersøgelser, der peger på, at vejledere kan være tilbøjelige til ubevidst at overbetone negative aspekter af et kønsutraditionelt valg (Lehn, 2003; Institut for Menneskerettigheder, 2013).

Det er derfor centralt at åbne de unges mulighedshorison og at bryde med fastlåste forestillinger om, hvad piger og drenge kan og skal i livet. Her kan det for mange unge handle om at kunne se sig selv i et fag eller en uddannelse, fx ved at have rollemodeller af eget køn at spejle sig i. Der er behov for at fremhæve de gode eksempler, så de unge bliver bedre til – og mere bevidste om – at modvirke de kønsstereotyper, der er indlejret i samfundet.

Et led i at åbne de unges mulighedshorison er også at have fokus på, hvordan man kan skabe faglige interesser blandt børn og unge – også faglige interesser, som er kønsutraditionelle. Her kan inspirerende åben skole-samarbejder spille en rolle, ligesom det er afgørende, at børn og unge gennem hele grundskolen mødes af mangfoldige læringsmiljøer, der tilgodeser forskellige behov.

Endelig er det vigtigt at anerkende forældrenes betydning for de unges uddannelsesvalg. Forældre kan have ubevidste, men traditionelle og fastlåste forestillinger om, hvad der er kvindefag og mandefag, som kan spænde ben for, at de unge får øje på og forfølger deres interesser og drømme. Dette kan med fordel adresseres i skole-hjem-samarbejdet.

Resultater

Der er fortsat kønsforskelle i unges uddannelsesvalg

Undersøgelsen viser, at ungdomsuddannelserne fortsat er kønsopdelte. Det gælder særligt de forskellige hovedområder på eud, hvor ansøgerne til hovedområdet ”Teknologi, byggeri og transport” næsten udelukkende er drenge (95 %), mens ansøgerne til ”Omsorg, sundhed og pædagogik” hovedsageligt består af piger (87 %). Dog ses der også forskelle på de gymnasiale uddannelser, hvor flere piger end drenge søger stx, mens det omvendte er tilfældet på htx.

Piger har mere fokus på fremtiden

Når det kommer til de unges valgproces, tegner undersøgelsen et billede af, at piger, der har valgt stx, er mere optaget af deres uddannelsesvalg og orienteret mod fremtiden end drenge, der har valgt stx. For det første angiver pigerne at have truffet deres uddannelsesvalg langt tidligere end

drenge, fx er det 62 % af pigerne, der har truffet deres uddannelsesvalg mere end et halvt år før ansøgningsfristen, mens det gælder for 25 % af drengene. For det andet ser det ud til, at piger i højere grad end drenge deler deres uddannelsesovervejelser med både venner og familie. Fx angiver 48 % af pigerne, at de ofte taler med deres forældre om uddannelse og arbejde, mens det kun gælder for 35 % af drengene. Endelig ser man også, at piger har gjort sig flere overvejelser om videregående uddannelse, end drenge har. 50 % af pigerne ved, at de vil tage en videregående uddannelse, mens det gælder for 37 % af drengene. Samtidig er der en fjerdedel af drengene (26 %), der endnu ikke har tænkt så meget over, om de vil tage en videregående uddannelse. Den tilsvarende andel blandt pigerne er 14 %.

Piger er mere pressede

Billedet af, at piger, der har valgt stx, er mere optagede af deres uddannelsesvalg, kommer også til udtryk ved, at pigerne i højere grad end drengene føler sig presset – både med hensyn til de valg, der venter dem i fremtiden, og med hensyn til at starte på en ungdomsuddannelse. Mere end to tredjedele af pigerne (68 %), der har valgt stx, er helt eller nærmest enige i, at de føler et stort pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde. For drengene er det 51 %. Kønsforskellen er endnu større, når det kommer til spørgsmålet om, hvorvidt de unge føler et stort pres, når de tænker på at skulle starte på en ungdomsuddannelse. Her har halvdelen af pigerne (52 %) svaret, at de er helt eller nærmest enige i, at de føler et stort pres med hensyn til at starte på en ungdomsuddannelse. Det gør sig kun gældende for 28 % af drengene. Grundlæggende er der dog ingen kønsforskelle, når det kommer til andelen af unge, der har savnet hjælp til at træffe deres uddannelsesvalg. Det gælder for 13 % af pigerne og 12 % af drengene, at de i mindre grad eller slet ikke oplever at have fået den hjælp, de havde brug for. Til trods herfor er der alligevel flere piger end drenge, der efterspørger mere hjælp. Det gælder både hjælp til at finde ud af, hvad man er god til, hjælp til at finde ud af, hvad man interesserer sig for, og mere viden om forskellige jobs. Til gengæld peger langt flere drenge (33 %) end piger (20 %) på, at mere tid til at træffe deres uddannelsesvalg kunne have hjulpet dem i deres valgproces.

Piger og drenge lægger vægt på mange af de samme ting, når de træffer uddannelsesvalg

Overordnet set er det de samme faktorer, der har haft betydning for både piger og drenge i deres valg af stx. Her er topscorerne:

- At uddannelsen holder mine muligheder åbne (81 % af pigerne og 77 % af drengene)
- At uddannelsen giver gode muligheder for videreuddannelse (80 % af pigerne og 76 % af drengene)
- At uddannelsen kan føre til gode jobmuligheder på længere sigt (71 % af pigerne og 70 % af drengene)
- At uddannelsen giver mig mulighed for at arbejde med det, jeg gerne vil i fremtiden (71 % af pigerne og 67 % af drengene)
- At det er en uddannelse, der virkelig interesserer mig (59 % af pigerne og 56 % af drengene).

Der er dog også enkelte kønsforskelle, hvor der er en tendens til, at drenge i højere grad end piger lægger vægt på praktiske og sociale forhold, fx uddannelsens geografiske placering, og at de kender nogle, der går på uddannelsen.

Drengene oplever at få mere vejledning – og at få mere gavn af samtaler med UU-vejlederen

Ser man på vejledningsaktiviteter uden for skolen, angiver flere drenge end piger, at de har besøgt en ungdomsuddannelse og været på virksomhedsbesøg med klassen. Samtidig oplever flere drenge end piger at have gavn af at tale med en UU-vejleder. Her angiver 16 % af drengene og 11 % af pigerne, at snak med UU-vejlederen i høj grad har hjulpet dem i deres uddannelsesovervejelser.

Drengene har større faglig selvtillid

Drengene vurderer deres faglige selvtillid højere end piger. Knap halvdelen af drengene vurderer, at deres faglige selvtillid ligger i top, mens det kun gælder for knap en fjerdedel af pigerne. Samme billede tegner sig for en række andre non-kognitive kompetencer, som de unge er blevet bedt om at selvurdere, herunder bl.a. de unges vedholdenhed og motivation. Resultatet skal ses i lyset af, at piger i gennemsnit har højere karakterer end drenge.

Piger, der vælger kønsutraditionelt, er kendetegnet ved at være mere motiverede og vedholdende

Piger, der vælger kønsutraditionelt – her i form af htx – er kendetegnet ved i højere grad end piger, der vælger kønstraditionelt – her i form af stx – at være mere sikre på deres uddannelsesvalg, være motiveret for uddannelse, kende deres præferencer og styrker og at være mere vedholdende. Det ses bl.a. ved, at 80 % af pigerne, der har valgt htx, har svaret, at de er helt enige i, at de glæder sig til at gå i gang med en ungdomsuddannelse, mens det kun gælder for 54 % af de piger, der har valgt stx.

Om datagrundlaget

Analyserne i denne rapport bygger på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse, der følger et panel af unge over tid. Første dataindsamlingsrunde blev gennemført i marts-maj 2017, hvor de unge gik i 8. klasse. Der blev indsamlet i alt 5.397 besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 68 %. Den anden dataindsamlingsrunde blev gennemført i marts-maj 2018, hvor de unge gik i 9. klasse. Der blev her indsamlet 4.407 besvarelser, svarende til en svarprocent på 61 %. Data fra spørgeskemaundersøgelsen er efterfølgende koblet til registerdata fra Danmarks Statistisk (DST) og fra Styrelsen for It og Læring (STIL).

2 Indledning

I denne rapport sættes der fokus på uddannelsesvalg i 9. klasse og køn.

Rapporten er en del af Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) forløbsundersøgelse ”Unge veje mod ungdomsuddannelse”, hvor vi følger et udsnit af en ungdomsårgang fra 8. klasse og fire år frem med fokus på deres valgproces og overgang til ungdomsuddannelse. Rapporten uddyber EVA’s nyligt udkomne rapport ”Unge uddannelsesvalg i 9. klasse”, særligt med fokus på kønsforskelle: Hvilke ungdomsuddannelser vælger piger og drenge, og hvad har betydning for deres uddannelsesvalg? Endelig ser vi også nærmere på, hvad der karakteriserer de unge, som vælger en ungdomsuddannelse, som er atypisk for deres køn – såkaldte kønsutraditionelle valg.

Alle projektets udgivelser kan downloades fra <https://www.eva.dk/grundskole/unges-vej-mod-ungdomsuddannelse>.

2.1 Baggrund for undersøgelsen

I Danmark vælger tre ud af fem unge en ungdomsuddannelse, hvor det ene køn er markant overrepræsenteret. Det vil sige, at enten piger eller drenge udgør mere end 75 % af alle elever på den pågældende uddannelse (Hutters m.fl., 2013). Samtidig arbejder 36 % af de beskæftigede kvinder og 24 % af de beskæftigede mænd inden for næsten rene kvinde- eller mandefag (Undervisningsministeriet, 2017).

Forskning på området viser, at de fleste piger og drenge træffer kønstraditionelle uddannelsesvalg, dvs. valg af uddannelser, der er i overensstemmelse med dominerende forestillinger om, hvad der forventes af dem som pige eller dreng (Nielsen & Sørensen, 2004; Lehn-Christiansen, 2010; Nielsen, 2010; Undervisningsministeriet, 2017). Det gælder særligt for valg af erhvervsuddannelse, hvor 90 % af eleverne på hovedområdet ”Teknologi, byggeri og transport” er drenge, og 87 % af eleverne på hovedområdet ”Omsorg, sundhed og pædagogik” er piger (Undervisningsministeriet, 2017). På de gymnasiale uddannelser er der samlet set en overvægt af piger, og selvom uddannelserne er mindre kønsopdelte end erhvervsuddannelserne, er der alligevel forskel på pigers og drenges valg. Piger vælger i højere grad det almene gymnasium (stx) eller hf, idet 61 % af eleverne på stx er piger, mens det gælder for 56 % af eleverne på hf. Omvendt vælger drenge i højere grad teknisk gymnasium (htx) eller handelsgymnasiet (hhx), hvor hhv. 74 % og 59 % af eleverne er drenge (Undervisningsministeriet, 2017). Når unge fortæller om deres valg af uddannelse, er det imidlertid sjældent, at kønsperspektivet træder frem i deres fortællinger (Nielsen, 2010), selvom forskning viser, at unges køn har betydning for deres valg af uddannelse.

Samtidig viser litteraturen, at der er forskel mellem piger og drenge med hensyn til deres begrundelser for uddannelsesvalget, hvor kønsforskellen er størst, når begrundelserne omhandler arbejde

og videreuddannelse. Generelt vægter det højere for drenge at kunne se det færdige resultat af deres arbejde, mens det er vigtigere for piger, at der er mulighed for videreuddannelse (Nielsen & Sørensens, 2004; Hutter m.fl., 2013).

På baggrund af den eksisterende viden om køn og uddannelsesvalg stiller EVA i denne rapport skarpt på kønsforskelle i uddannelsesvalg og overvejelser om uddannelsesvalg anno 2018. Rapporten fokuserer på de unges egen oplevelse af at skulle vælge uddannelse og på den hjælp og vejledning, de unge oplever at få fra skole og familie i forbindelse med valget. Derudover ser vi også nærmere på, hvad der kendetegner en gruppe af unge, der vælger en uddannelse, som er atypisk for deres køn.

Rapporten bidrager dermed til en forståelse af de unges oplevelse af og syn på uddannelsesvalget i et kønsperspektiv. Rapporten sætter primært fokus på hovedområderne på erhvervsuddannelserne og de fire gymnasiale uddannelser (stx, hhx, htx og hf).

2.2 Metode

Analyserne i denne rapport bygger på en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse, der følger et panel af unge over tid, fra de gik i 8. klasse og fire år frem. Der indgår unge fra både folkeskoler, fri- og privatskoler, fordelt over hele landet.

Første dataindsamlingsrunde blev gennemført i marts-maj 2017, hvor de unge gik i 8. klasse. Der blev indsamlet i alt 5.397 besvarelser fra unge i 8. klasse, svarende til en svarprocent på 68 %. Den anden dataindsamlingsrunde blev gennemført i marts-maj 2018, hvor de unge gik i 9. klasse. Her blev der indsamlet 4.407 besvarelser fra unge i 9. klasse, svarende til en svarprocent på 61 %. Heraf er der 2.978 elever, der har besvaret både første og andet spørgeskema.

De indsamlede spørgeskemadata er koblet til relevante registre i Danmarks Statistisk (DST) og til data fra Styrelsen for It og Læring (STIL), herunder oplysninger om køn, søgning til ungdomsuddannelse, forældres uddannelser og indkomst.

Information om uddannelsesvalg stammer fra Optagelse.dk, og vi fokuserer på elevernes førsteprioritet, dvs. ikke hvilken uddannelse de faktisk starter på, men hvilken uddannelse de helst ville starte på, da de skulle vælge tilbage i marts 2018.

En udførlig beskrivelse af metoden bag undersøgelsen, herunder samplingsstrategi, repræsentativitetsanalyse og spørgeskemaudvikling, kan findes i den samlede undersøgelses metodeappendiks (https://www.eva.dk/sites/eva/files/2019-10/Metodeappendiks%20til%20Unges%20vej%20mod%20ungdomsuddannelse%20EVA_endelig.pdf).

2.3 Begrebsafklaring

Elevers køn er i denne rapport defineret ud fra elevens juridiske køn. Informationer om de unges juridiske køn stammer fra Danmarks Statistik. Tidligere forskning har på samme vis taget udgangspunkt i et binært kønssystem (piger og drenge).

Kønstraditionelle valg forstås som et valg, der *ikke* bryder med dominerende forestillinger om, hvad samfundet forventer af piger og drenge. Modsat består det *kønstraditionelle* valg i, at valget er

uventet og atypisk ift. kønsopdeling på uddannelsesinstitutionerne og arbejdsmarkedet (Nielsen & Sørensen, 2004).

2.4 Projektgruppe

Rapporten er den 8. i rækken af udgivelser, der er blevet til på baggrund af EVA's forløbsundersøgelse "Unge veje til ungdomsuddannelse". Projektgruppen består af:

- Mia Uth Madsen, Seniorrådgiver (Projektleder)
- Maria Thiemer, Specialeskriver

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) følger overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse

Overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse er en overgang på flere fronter – både personligt, socialt og fagligt. Men hvordan opleves overgangen fra de unges eget perspektiv? Hvilken udvikling sker der med den enkelte unge fra 8. klasse, til den unge er i gang med en ungdomsuddannelse – eller laver noget helt andet? Og på den baggrund: Hvad er en god overgang, og hvordan kan de professionelle omkring de unge understøtte den?

Det undersøger EVA ved at følge de unge, der gik i 8. klasse i skoleåret 2016/17, frem til 2020.

Formålet med undersøgelsen

Det overordnede formål med undersøgelsen er at skabe en helhedsorienteret forståelse af, hvad der har betydning for de unges valgproces og overgangen til ungdomsuddannelse, herunder betydningen af de rammer og indsats, der tilbydes i skoler, på uddannelsesinstitutioner og i vejledningssystemet. Ved at følge de unge i en længere periode får vi en forståelse af, hvordan overgangen opleves fra de unges eget perspektiv, og herunder viden om udviklingen i den enkelte unges valgproces – så at sige mens den finder sted.

Konkret følger vi den årgang, der gik i 8. klasse i 2016/17. Vi undersøger blandt andet, hvordan familie, venner, faglige samt ikke-faglige kompetencer, skift i de unges personlige forhold, faglig og social trivsel og konkrete skole- og vejledningsindsatser har indflydelse på de unges tanker om fremtiden og deres oplevelse af at skulle træffe valg om uddannelse. Og vi ser efterfølgende på, hvordan dette valg bliver fastholdt eller ændret – og hvorfor. Målet er, at vi gennem en bedre forståelse af processerne, påvirkningerne og samspillet i den samlede overgang kan få et meget mere kvalificeret udgangspunkt for at tale om og definere den gode overgang og dermed også mulighed for at drøfte, hvordan de professionelle omkring de unge, ikke mindst lærere og vejledere, kan understøtte den.

Metode

Undersøgelsen følger elever fra 8. klasse og fire år frem, til de har påbegyndt ungdomsuddannelse eller valgt andre veje.

Undersøgelsen kombinerer kvalitative og kvantitative datakilder for at opnå en helhedsorienteret forståelse af overgangen. Vi gennemfører årlige spørgeskemaundersøgelser, hvor ca. 8.000 unge inviteres. Derudover interviewer vi hvert år ca. 60 unge fra hele Danmark.

Rapporter

Der er udgivet en række rapporter i serien. De kan hentes via følgende link:
<https://www.eva.dk/grundskole/unges-vej-mod-ungdomsuddannelse>.

3 Kønsforskelle i unges uddannelsesvalg

Valg af ungdomsuddannelse er et af de første uddannelsesmæssige valg, som de unge skal foretage, og som har betydning for, hvilke muligheder de har senere hen. I 9. klasse skal de unge vælge, om de vil starte på en ungdomsuddannelse, i 10. klasse eller noget andet. Samtidig handler valg af ungdomsuddannelse ikke kun om at skulle vælge mellem erhvervsuddannelse eller gymnasiet, men også om valg af hovedområde på erhvervsuddannelsen eller den gymnasiale uddannelse.

De fleste piger og drenge vælger ungdomsuddannelser, som mange af samme køn også vælger. Kønsfordelingen er særligt skæv på erhvervsuddannelserne, hvor 95 % af de unge, som har valgt hovedområdet "Teknologi, byggeri og transport", er drenge, og hvor 87 % af de unge på hovedområdet "Omsorg, sundhed og pædagogik" er piger.

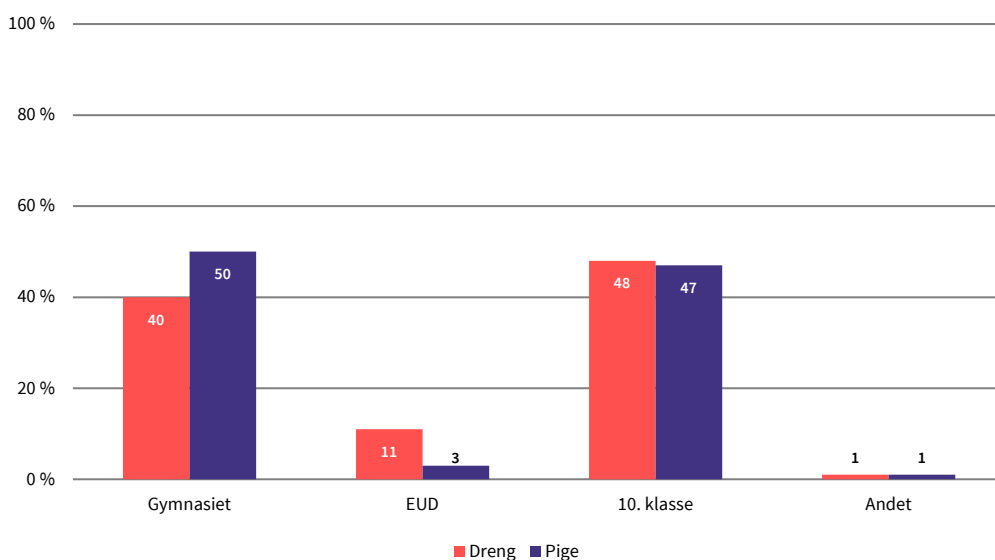
3.1 Unges uddannelsesvalg efter 9. klasse

Størstedelen af de unge vælger en gymnasial uddannelse efter 9. klasse. Det gælder både piger og drenge. 50 % af pigerne har valgt en gymnasial uddannelse, mens kun 3 % af pigerne har valgt en erhvervsuddannelse. For drengenes vedkommende er der 40 %, som har valgt en gymnasial uddannelse, og 11 % har valgt en erhvervsuddannelse. Figur 3.1 viser, hvad de unge i undersøgelsen har som deres førsteprioritet efter 9. klasse, fordelt på køn.

Samtidig viser figuren, at der ikke er nogen kønsforskelle mht. valg af 10. klasse. Knap halvdelen af eleverne vælger 10. klasse – 48 % af drengene og 47 % af pigerne.

FIGUR 3.1

Uddannelsesvalg efter 9. klasse, fordelt på køn (n = 6.539)

Kilde: Registerdata fra STIL, koblet til et panel af unge, der gik i 8. klasse i 2016/2017 ("Unge veje" undersøgelsen).
Note: p-værdi < 0,001 (Gymnasiet), p-værdi < 0,001 (EUD), p-værdi = 0,403 (10. klasse), p-værdi = 0,832 (Andet).

3.2 De kønsopdelte ungdomsuddannelser

Når man ser på fordelingen af piger og drenge på de enkelte ungdomsuddannelser, er det også tydeligt, at mange ungdomsuddannelser er kønsopdelte (jf. tabel 3.1). Det er særligt tydeligt ved erhvervsuddannelserne, hvor 95 % af eleverne, som har valgt hovedområdet "Teknologi, byggeri og transport", er drenge, og hvor 87 % af eleverne på hovedområdet "Omsorg, sundhed og pædagogik" er piger. For hovedområdet "Fødevarer, jordbrug og oplevelser" er to-tredjedele af eleverne drenge (65 %), mens kønsfordelingen på hovedområdet "Kontor, handel og forretningsservice" er mindre skæv. Her er 58 % af eleverne drenge.

De gymnasiale uddannelser er også kønsopdelte, men i mindre grad end hovedområderne på erhvervsuddannelserne. Kønsfordelingen er mest skæv for htx, hvor 74 % af eleverne er drenge, og mindst for hxx, hvor 57 % er drenge. På stx og hf er der flest piger – henholdsvis 62 % piger på stx og 65 % piger på hf.

TABEL 3.1

Kønsfordelingen på ungdomsuddannelserne

Ungdomsuddannelse	Dreng	Pige	Total
Stx (n = 1.929)	38 %	62 %	100 %
Hhx (n = 579)	57 %	43 %	100 %
Htx (n = 312)	74 %	26 %	100 %
Hf (n = 77)	35 %	65 %	100 %
Teknologi, byggeri og transport (n = 274)	95 %	5 %	100 %
Omsorg, sundhed og pædagogik (n = 38)	13 %	87 %	100 %
Kontor, handel og forretnings-service (n = 59)	58 %	42 %	100 %
Fødevarer, jordbrug og oplevelser (n = 81)	65 %	35 %	100 %
Total (n = 6.539)	38 %	62 %	100 %

Kilde: Registerdata fra STIL, koblet til et panel af unge, der gik i 8. klasse i 2016/2017 ("Unge veje" undersøgelsen).

4 Kønsforskelle i oplevelse af valgproces og vejledning blandt unge, der har valgt stx

I dette kapitel stilles der skarpt på forskelle mellem piger og drenge med hensyn til deres overvejelser og begrundelser for valg af ungdomsuddannelse. Analyserne afgrænses til at undersøge kønsforskelle mellem elever, som har valgt det almene gymnasium (stx) som deres førsteprioritet. Denne afgrænsning foretages for at sikre, at evt. kønsforskelle ikke kan forklares af forskelle i valg af uddannelsestype eller andre baggrundskarakteristika. Ved at sammenligne piger og drenge, som har valgt stx som deres førsteprioritet, er det nemmere at isolere forskellene som kønsforskelle og ikke uddannelsesforskelle eller forskelle i social baggrund.

Derudover er stx den ungdomsuddannelse, som flest elever har som deres førsteprioritet efter 9. klasse (37 % af pigerne og 22 % af drengene). Det betyder, at datagrundlaget for denne gruppe er tilstrækkeligt stort til at foretage statistiske analyser. Det er derimod ikke tilfældet for den gruppe, der har valgt en erhvervsuddannelse, hvilket kun er tilfældet for 3 % af pigerne og 11 % af drengene.

Overordnet set er forskellene mellem stx-piger og stx-drenge overvejelser og begrundelser for valg af ungdomsuddannelse begrænsede. Dog peger rapporten på enkelte forskelle. Pigerne har en mere målrettet valgproces, hvor de tidligere end drengene ved, hvad de vil. Samtidig snakker de i højere grad med deres forældre og venner om uddannelsesvalget. Drengene angiver derimod, at de har deltaget i flere vejledningsaktiviteter.

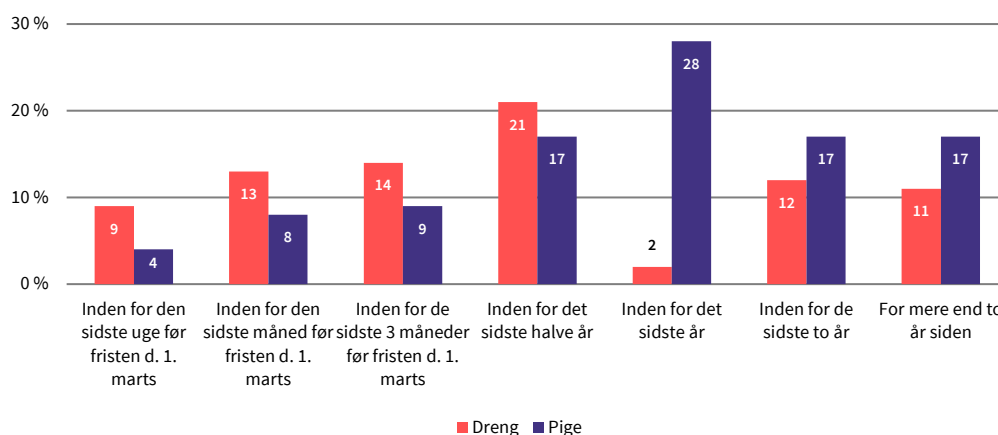
Analyserne af de unges vurdering og oplevelse af karrierekompetencer og forskellige non-kognitive kompetencer viser ligeledes, at drenge oplever at have en større viden om sig selv og om uddannelse end piger. Derudover rapporterer drengene en højere grad af indre motivation, vedholdenhed og faglig selvtillid. Den høje faglige selvtillid afspejler sig dog ikke umiddelbart i deres faglige kvalifikationer, målt vha. karakterer i 9. klasse. I forlængelse af, at pigerne rapporterer en lavere grad af faglig selvtillid og indsigt i egne styrker og interesser, savner de også i højere grad end drengene hjælp til at finde ud af, hvad de er gode til, og hvad der interesserer dem.

4.1 Piger har mere fokus på fremtiden

Piger, der har stx som deres førsteprioritet, har tidligere end drengene besluttet, hvilken type ungdomsuddannelse de ville vælge. Figur 4.1 viser, at 62 % af pigerne har besluttet sig for en ungdomsuddannelse i løbet af det sidste år eller for mere end et år siden, mens det gør sig gældende for 43 % af drengene. Samtidig har 22 % af drengene besluttet sig inden for den sidste måned før fristen, mens det kun er tilfældet for 12 % af pigerne. Forskellen mellem piger og drenge er statistisk signifikant.

FIGUR 4.1

Hvornår besluttede du, hvilken type ungdomsuddannelse du ville vælge?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førstprioritet efter 9. klasse, der indgår i figuren (n = 1.114).
 Note: p-værdi < 0,001.

Pigerne har ligeledes i højere grad overvejet, om de vil tage en videregående uddannelse. Af tabel 4.1 ses det, at 50 % af pigerne ved, at de vil tage en videregående uddannelse, mens det gælder for 37 % af drengene. En fjerdedel af drengene (26 %) og 14 % af pigerne har ikke tænkt så meget over det.

TABEL 4.1

Hvordan har du det med videregående uddannelse?

	Dreng (n = 452)	Pige (n = 757)	Total (n = 1.209)
Jeg har ikke tænkt så meget over det	26 %	14 %	19 %
Jeg tror, jeg vil tage en videregående uddannelse	16 %	17 %	17 %
Jeg ved, at jeg vil tage en videregående uddannelse	37 %	50 %	45 %
Jeg ved præcis, hvilken videregående uddannelse jeg vil tage	15 %	16 %	15 %
Jeg tror ikke, at jeg vil tage en videregående uddannelse	0 %	1 %	0 %
Ved ikke	5 %	3 %	4 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førstprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.
 Note: p-værdi < 0,001.

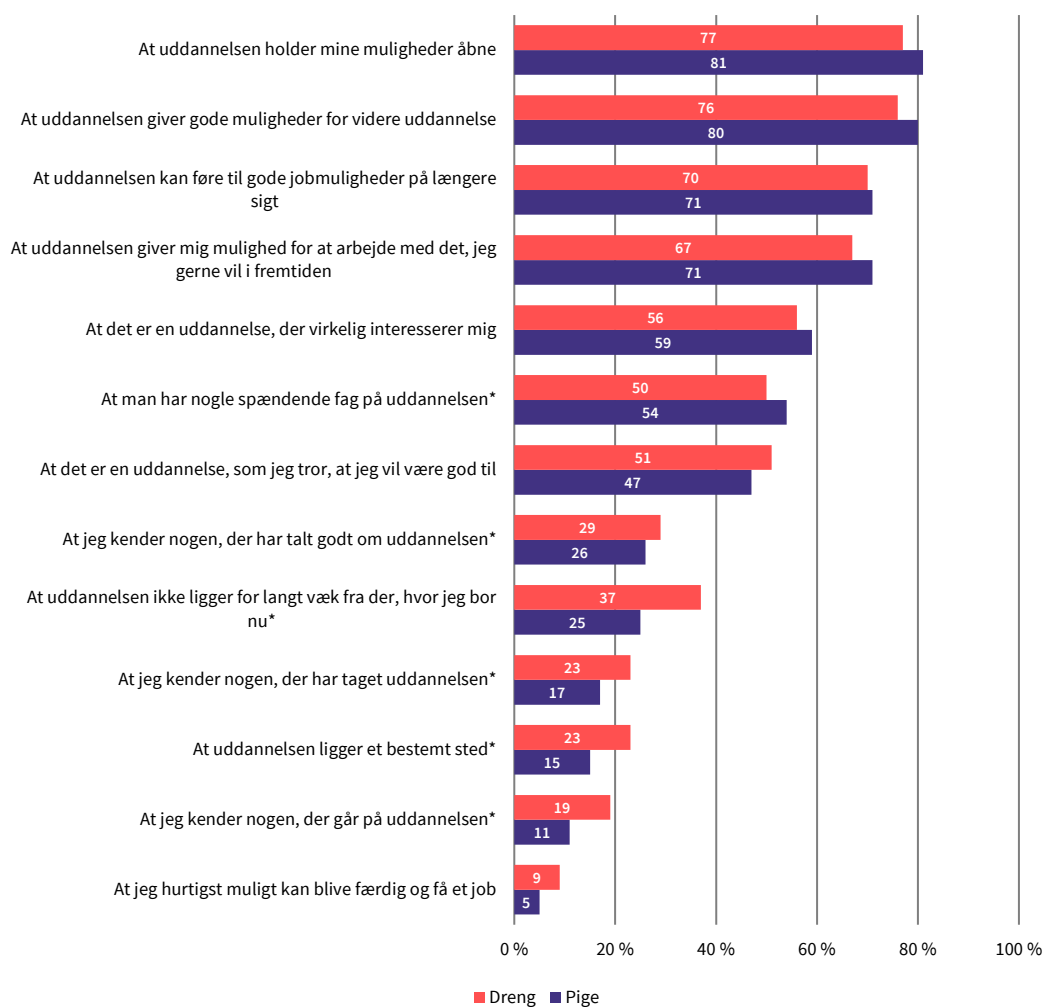
Generelt set tegner der sig et billede af, at piger, som har valgt stx som deres førstprioritet, har besluttet sig for en ungdomsuddannelse tidligere end de drenge, der har valgt stx, samtidig med, at de i højere grad har overvejet en videregående uddannelse. Analyserne bekræfter tidligere forskning på området (Hutters m.fl., 2013) og peger på, at pigernes uddannelsesvalg og -overvejelser – også i dag – er mere målrettede end drenges.

4.2 Faktorer, der har betydning for uddannelsesvalget

I spørgeskemaundersøgelsen er de unge, der har valgt en ungdomsuddannelse, blevet bedt om at svare på, hvilke faktorer der har haft betydning for deres valg. Figur 4.2 viser svar blandt unge, der har stx som deres førsteprioritet. Overordnet set er det de samme faktorer, der har betydning for både piger og drenge. Der er dog også enkelte interessante kønsforskelle.

FIGUR 4.2

Faktorer, der har betydning for de unges valg af stx

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, og som har svaret "I høj grad", der fremgår af figuren (n = 1.114).

Note: * markerer en p-værdi < 0,05.

De fem faktorer, som flest unge vurderer, i høj grad har betydning for deres uddannelsesvalg, er ens for piger og drenge:

- At uddannelsen holder mine muligheder åbne (81 % af pigerne og 77 % af drengene)
- At uddannelsen giver gode muligheder for videreuddannelse (80 % af pigerne og 76 % af drengene)
- At uddannelsen kan føre til gode jobmuligheder på længere sigt (71 % af pigerne og 70 % af drengene)
- At uddannelsen giver mig mulighed for at arbejde med det, jeg gerne vil i fremtiden (71 % af pigerne og 67 % af drengene)
- At det er en uddannelse, der virkelig interesserer mig (59 % af pigerne og 56 % af drengene).

Der er ingen statistisk signifikante kønsforskelle mellem de unges vurdering af disse fem faktorer.

Til gengæld vurderer signifikant flere drenge end piger, at det i høj grad har betydning for deres uddannelsesvalg, at de kender nogen, der går på uddannelsen – enten nogle, der har taget uddannelsen, eller nogle, der har talt godt om uddannelsen. Fx har det for 19 % af drengenes vedkommende i høj grad haft betydning for deres valg, at de kender nogle, der går på uddannelsen, mens det kun gælder for 11 % af pigerne.

Uddannelsens geografiske placering har i større udstrækning haft betydning for drengenes valg end pigernes. For 37 % af drengene har det i høj grad haft betydning for deres uddannelsesvalg, at uddannelsen ikke ligger for langt væk fra der, hvor de bor, mens det gælder for 25 % af pigerne. For knap en fjerdedel (23 %) af drengene har det i høj grad haft betydning, at uddannelsen ligger et bestemt sted, fx kvarter eller by, mens det er tilfældet blandt 15 % af pigerne.

54 % af pigerne mener, at spændende fag på uddannelsen i høj grad har betydning for deres uddannelsesvalg, mens andelen er lidt mindre blandt drengene (50 %).

4.3 Vejledning og hjælp til uddannelsesvalget

Dette afsnit fokuserer på kønsforskelle i de unges oplevelse af vejledning og behov for hjælp til at træffe valg om ungdomsuddannelse. Resultaterne er fortsat baseret på unge, der har valgt stx som deres førsteprioritet.

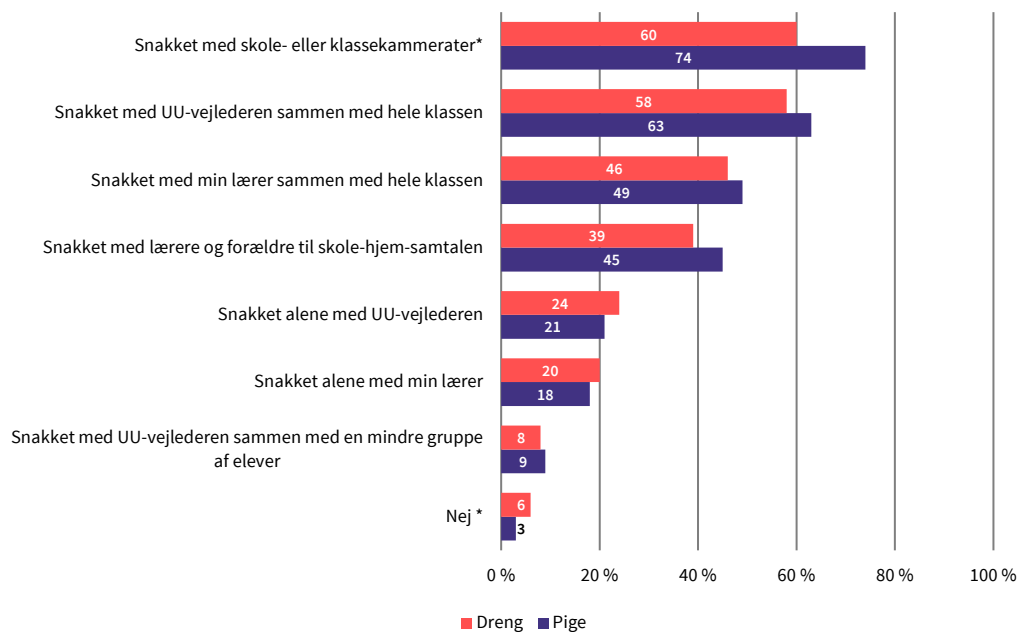
4.3.1 Flere piger snakker med skole- eller klassekammerater om uddannelse

Flere piger end drenge har snakket med deres skole- eller klassekammerater om uddannelse og arbejde (jf. figur 4.3). Det er tilfældet for 74 % af pigerne og 60 % af drengene. På trods af kønsforskellen gælder det for både drenge og piger, at det er skole- og klassekammeraterne, som flest unge snakker med, efterfulgt af UU-vejlederen.

Figur 4.3 viser derudover, at dobbelt så mange drenge som piger har svaret, at de i løbet af 9. klasse ikke har snakket med nogen i skolen om uddannelse og arbejde. Det gælder for 6 % af drengene og 3 % af pigerne.

FIGUR 4.3

Har du i løbet af 9. klasse snakket med nogen i skolen om uddannelse og arbejde?

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førstprioritet efter 9. klasse, og som har svaret "ja", der fremgår af figuren (n = 1.209).

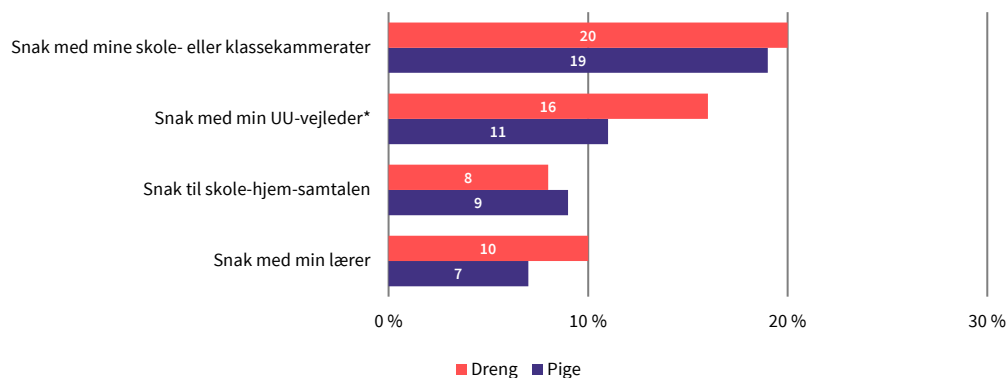
Note: * markerer en p-værdi < 0,05.

De unge er efterfølgende blevet spurgt om, hvorvidt de forskellige samtaler i skolen har hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse og arbejde.

I figur 4.4 ses det, at piger og drenge i vid udstrækning er enige i deres vurdering af, i hvilken grad de forskellige samtaler har hjulpet dem. Dog ser man en statistisk signifikant kønsforskel på oplevelsen af, om samtale med UU-vejlederen har hjulpet. Her angiver 16 % af drengene og blot 11 % af pigerne, at samtale med UU-vejlederen i høj grad har hjulpet dem.

FIGUR 4.4

Samtaler, der har hjulpet de unge mht. overvejelser om uddannelser og arbejde

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, og som har svaret, at de har snakket med personer i skolen, der har fået spørgsmålet.

Note: Det er kun respondenter, der har svaret "I høj grad", der fremgår af figuren.

Note: n = 828 (skole- eller klassekammerater), n = 849 (UU-vejleder), n = 516 (skole-hjem-samtale) og n = 666 (lærer).

Note: * markerer en p-værdi < 0,05.

4.3.2 Flere piger snakker med deres forældre om uddannelse

Pigerne taler også oftere med deres forældre om uddannelse og arbejde, end drengene gør. 48 % af pigerne snakker ofte med deres forældre om uddannelse og arbejde, mens det er tilfældet for blot 35 % af drengene.

TABEL 4.2

Taler du med dine forældre om uddannelse og arbejde?

	Dreng (n = 452)	Pige (n = 757)	Total (n = 1.209)
Ja, ofte	35%	48%	43%
Ja, nogle gange	59%	48%	52%
Nej, ikke så meget	6%	4%	5%
Total	100%	100%	100%

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi < 0,001.

4.3.3 Flere drenge end piger angiver at have deltaget i vejledningsaktiviteter i 9. klasse

Ser man på vejledningsaktiviteter uden for skolen, herunder besøg på en ungdomsuddannelse, virksomhedsbesøg og praktik, som de unge har mødt i løbet af 9. klasse, angiver en større andel af

drenge end piger, at de har besøgt en ungdomsuddannelse og været på virksomhedsbesøg med klassen, som det fremgår af tabel 4.3.

Her er det især forskellen mellem piger og drenge med hensyn til klassebesøg i en virksomhed, der synes markant. Her angiver 42 % af drengene at have været af sted i løbet af 9. klasse, mens det kun gælder 26 % af pigerne. Derudover har en signifikant større andel af drengene besøgt en ungdomsuddannelse (72 %) sammenlignet med pigerne (65 %). Der er ingen kønsforskel, når det kommer til praktik, hvor 55 % af drengene og 53 % af pigerne har været i praktik.

TABEL 4.3

Vejledningsaktiviteter i 9. klasse

Besøgt en ungdomsuddannelse i løbet af 9. klasse

	Ja	Nej	Total
Dreng (n = 452)	72 %	28 %	100 %
Pige (n = 757)	65 %	35 %	100 %
Total (n = 1.209)	68 %	32 %	100 %

Været på klassebesøg i en virksomhed/på en arbejdsplads i løbet af 9. klasse

	Ja	Nej	Total
Dreng (n = 452)	42 %	58 %	100 %
Pige (n = 757)	26 %	74 %	100 %
Total (n = 1.209)	32 %	68 %	100 %

Været i praktik i løbet af 9. klasse

	Ja	Nej	Total
Dreng (n = 452)	55 %	45 %	100 %
Pige (n = 757)	53 %	47 %	100 %
Total (n = 1.209)	54 %	46 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi = 0,013 (ungdomsuddannelse), p-værdi < 0,001 (virksomhed) og p-værdi = 0,494 (praktik).

De unge, som har deltaget i vejledningsaktiviteterne, er yderligere blev spurgt, i hvilken grad aktiviteterne har hjulpet dem i forhold til deres overvejelser om uddannelse og arbejde. Der er ingen statistisk forskel mellem pigers og drenges oplevelse af, om vejledningsaktiviteterne har hjulpet dem, (jf. tabel 4.4). For begge køn gælder det, at besøg på ungdomsuddannelserne er den vejledningsaktivitet, som flest unge har haft gavn af.

TABEL 4.4

Har vejledningsaktiviteterne hjulpet dig i forhold til dine overvejelser om uddannelse og arbejde?

Besøg på en ungdomsuddannelse

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Dreng (n = 326)	30 %	53 %	12 %	5 %	100 %
Pige (n = 494)	38 %	48 %	11 %	3 %	100 %
Total (n = 820)	35 %	50 %	11 %	4 %	100 %

Klassebesøg i en virksomhed/arbejdsplads

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Dreng (n = 189)	11 %	33 %	26 %	31 %	100 %
Pige (n = 200)	11 %	23 %	31 %	35 %	100 %
Total (n = 389)	11 %	28 %	29 %	33 %	100 %

Praktik

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Dreng (n = 248)	24 %	36 %	22 %	18 %	100 %
Pige (n = 400)	29 %	34 %	21 %	16 %	100 %
Total (n = 648)	27 %	35 %	21 %	17 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun de respondenter, der har svaret, at de har deltaget i vejledningsaktiviteten, der har fået det pågældende spørgsmålet. Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen. Note: p-værdi = 0,148 (ungdomsuddannelse), p-værdi = 0,187 (virksomhed) og p-værdi = 0,572 (praktik).

4.3.4 Pigerne savner hjælp til at finde ud af, hvad de er gode til, og hvad der interesserer dem

De unge i spørgeskemaundersøgelsen er blevet spurgt, om de samlet set oplever, at de har fået den hjælp, de havde brug for, for at kunne vælge, hvad de skal efter dette skoleår. Her er ingen kønsforskelle. 87 % af pigerne og 88 % af drengene oplever i høj grad eller i nogen grad, at de samlet set har fået den hjælp, de har brug for i forbindelse med uddannelsesvalget. Kun 2 % af de unge – både piger og drenge – har svaret, at de slet ikke har fået den hjælp, de havde brug for (jf. tabel 4.5).

TABEL 4.5

Oplever du samlet set, at du har fået den hjælp, du havde brug for, for at kunne vælge, hvad du skal efter dette skoleår

	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Total
Dreng (n = 452)	40 %	48 %	10 %	2 %	100 %
Pige (n = 757)	39 %	48 %	11 %	2 %	100 %
Total (n = 1.209)	39 %	48 %	11 %	2 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi = 0,564.

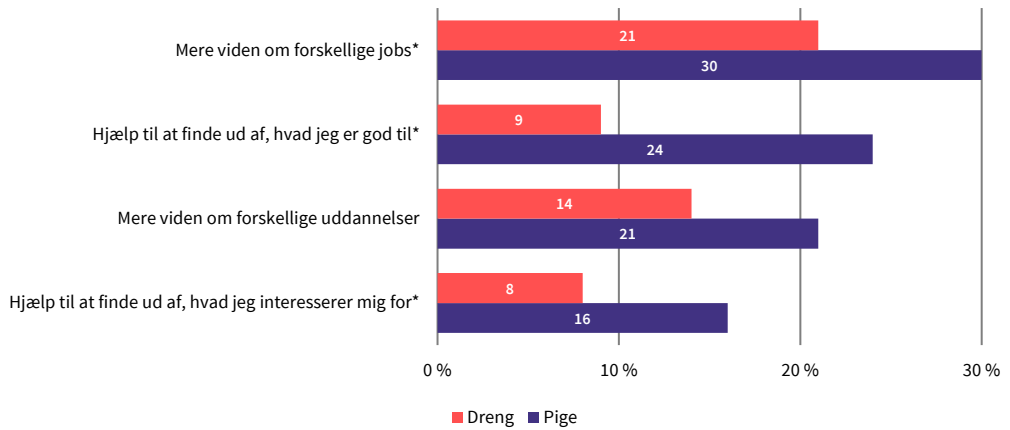
Unge, som ikke oplever, at de har fået den hjælp, de havde brug for, er yderligere blevet spurgt om, i hvilken grad de har savnet forskellige former for hjælp, og hvad der bedst kunne have hjulpet dem i deres overvejelser.

Figur 4.5 viser, hvad de unge har savnet. Pigerne har i højere grad end drengene savnet viden og hjælp med hensyn til tre af de fire områder: ”Viden om forskellige jobs”, ”Hjælp til at finde ud af, hvad de er gode til”, og ”Hjælp til at finde ud af, hvad de interesserer sig for”.

Forskellen er særligt stor med hensyn til at savne hjælp til at finde ud af, hvad man er god til. 24 % af pigerne har i høj grad savnet dette, mens det kun er 9 % af drengene. Samme tendens gør sig gældende for hjælp til at finde ud af, hvad man interesserer sig for. Her har dobbelt så mange piger (16 %) som drenge (8 %) i høj grad savnet dette. Undersøgelsen indikerer, at pigerne i højere grad end drengene savner viden om sig selv, herunder indsigt i egne interesser og styrker. Samtidig svarer 30 % af pigerne, at de i høj grad mangler viden om forskellige jobs, mens det kun er 20 % af drengene, der svarer dette. Dette skal ses i sammenhæng med, at færre piger end drenge oplever at have været på virksomhedsbesøg i 9. klasse (jf. foregående afsnit).

FIGUR 4.5

Hjælp, som de unge har savnet mht. uddannelsesvalget

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har svaret, at de samlet set ”I nogen grad”, ”I mindre grad” eller ”Slet ikke” har fået den hjælp, de havde brug for, der har fået spørgsmålet.

Note: Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, og som har svaret i ”I høj grad”, der fremgår af figuren (n = 734).

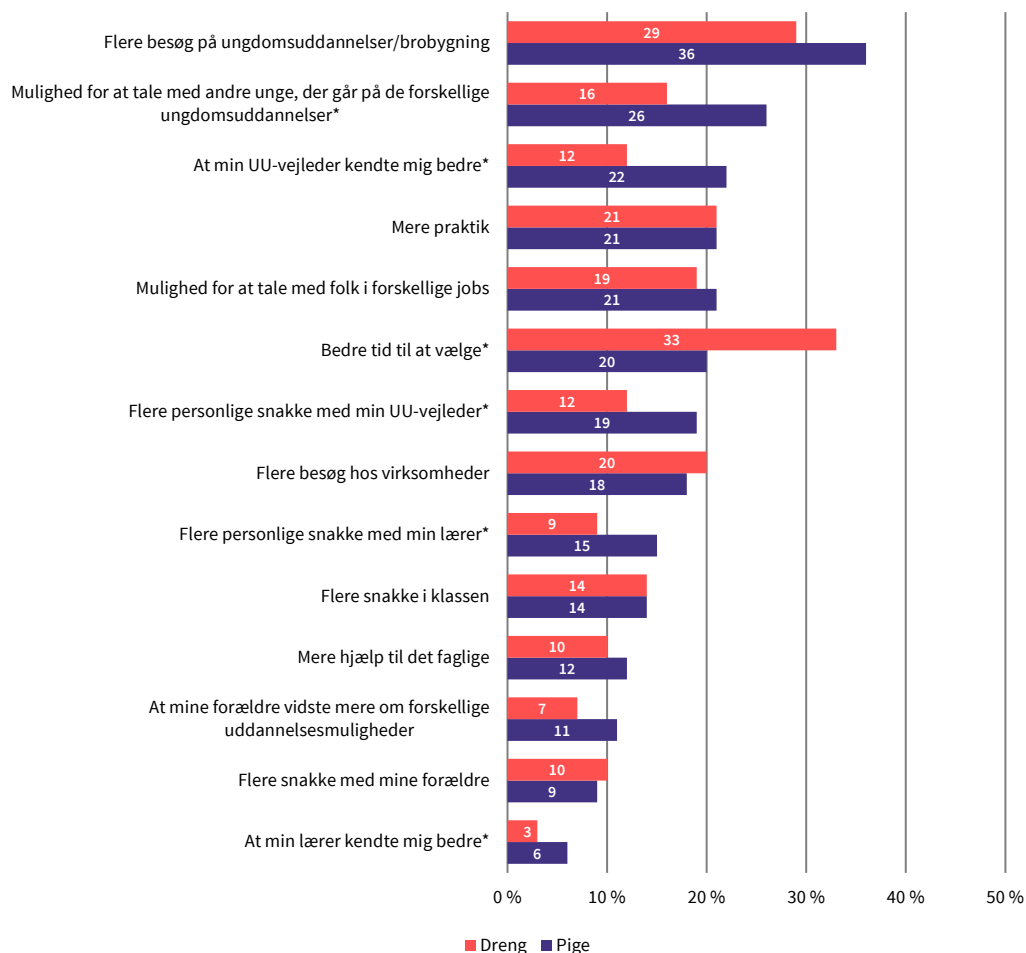
Note: * markerer en p-værdi < 0,05.

Piger og drenge peger på forskellige faktorer, når de skal svare på, hvad der bedst kunne have hjulpet dem i deres overvejelser om uddannelse.

Pigerne lægger vægt på tættere og hyppigere kontakt til UU-vejlederen samt større indsigt i ungdomsuddannelserne via brobygning og kontakt til unge, der går på ungdomsuddannelserne. Mere tid til at vælge er imidlertid den faktor, som flest drenge fremhæver (jf. figur 4.6).

FIGUR 4.6

Hvad kunne bedst have hjulpet dig i dine overvejelser om uddannelsesvalget

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Kun respondenter, der har svaret, at de samlet set "I nogen grad", "I mindre grad" eller "Slet ikke" har fået den hjælp, de havde brug for, har fået spørgsmålet. Respondenterne har max kunnet sætte tre krydser. Det er kun respondenter, der har valgt stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, og som har svaret i "I høj grad", der fremgår af figuren (n = 734).

Note: * markerer en p-værdi < 0,05.

Særligt når det gælder kendskab til den unge og flere samtaler – enten med andre unge, UU-vejleder eller lærer – ses forskelle mellem piger og drenge. 26 % af pigerne, svarer, at det i høj grad ville have hjulpet dem at have muligheden for at tale med andre unge, der går på ungdomsuddannelserne. Det gælder kun for 16 % af drengene. Ligeledes svarer 22 % af pigerne, at det i høj grad ville have hjulpet dem, hvis deres UU-vejleder kendte dem bedre, mens det for drengene er 12 %

Derudover er der en væsentlig og signifikant større andel af drenge end piger, der tilkendegiver, at det i højere grad kunne have hjulpet dem med deres uddannelsesvalg, hvis de havde haft bedre tid til at vælge (33 % mod 20 %). For drengene er bedre tid til at vælge også den faktor, som flest angiver, kunne have hjulpet dem bedst.

Resultatet skal ses i lyset af, at drenge generelt set senere end piger beslutter sig for, hvilken type af ungdomsuddannelse de vil tage, og at mere end hver femte dreng (22 %) besluttede sig inden for den sidste måned før ansøgningsfristen, jf. afsnit 4.1. Der er dermed flere ting, som tyder på, at pigers uddannelsesvej er mere planlagt end drenges, og at drengene har brug for mere tid til at vælge end pigerne.

4.4 Karrierekompetencer og non-kognitive kompetencer

I dette afsnit ser vi på, om der er kønsforskelle i de unges vurdering af deres karrierekompetencer og non-kognitive kompetencer: "Viden om mig selv", "Viden om uddannelse", "Indre motivation", "Faglig selvtilid" og "Vedholdenhed".

4.4.1 Karrierekompetencer

Karrierekompetencer kan defineres som "elevernes håndtering af og forståelse for deres forløb og overgange i uddannelsessystemet ved hjælp af viden om dem selv, fag, uddannelser, arbejdsmarked og samfundet" (Katznelson & Lundby, 2015; Thomsen, 2014). Med karrierekompetencebegrebet betones altså både tilegnelsen af konkret viden om samfund, uddannelser og arbejdsmarked og udviklingen af evnen til at tage hånd om eget uddannelses- og arbejdsliv, herunder evnen til at håndtere usikkerhed og være i stand til at træffe valg.

Karrierekompetencer måles her ved hjælp af to indikatorer:

1. **Viden om mig selv** handler om, at de unge ved, hvad der interesserer dem, hvad der er vigtigt for dem, hvad de er gode til, og hvilken uddannelse der passer til dem¹.
2. **Viden om uddannelse** omhandler, at de unge har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, ved, hvad det kræver for at komme ind på en ungdomsuddannelse, har kendskab til mange forskellige typer jobs, og ved, hvilken type uddannelse man skal have for at kunne få forskellige jobs.²

Karrierekompetencer er målt på en additiv skala fra 1-5. I denne rapport angiver 5 mest viden og 1 mindst viden om mig selv eller uddannelse.

Tabel 4.6 viser de unges vurdering af deres viden om sig selv. Tabellen viser, at en langt større andel af drengene, som har valgt stx som deres førstprioritet, scorer højt på skalaen for viden om mig selv. 27 % af drengene scorer højest, mens det kun er 18 % af pigerne. Modsat scorer 24 % af pigerne midt i skalaen, mens det kun er 15 % af drengene.

1 Denne indikator er operationaliseret på baggrund af følgende fire udsagn, som de unge kunne erklære sig enten helt enig i, delvis enig i, hverken/eller, delvis uenig i eller helt uenig i: "Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for", "Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet", "Jeg ved, hvad jeg er god til", "Jeg ved, hvilke slags uddannelser, der kunne passe til mig".

2 Denne indikator er operationaliseret på baggrund af følgende fire udsagn, som de unge kunne erklære sig enten helt enig i, delvis enig i, hverken/eller, delvis uenig i eller helt uenig i: "Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes", "Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse", "Jeg kender til mange forskellige typer af videregående uddannelser", "Jeg kender til mange forskellige typer af jobs".

TABEL 4.6

Viden om mig selv

	1 (mindst)	2	3 (mellem)	4	5 (mest)	Total
Dreng (n = 452)	0%	1%	15%	56%	27%	100 %
Pige (n = 757)	0%	2%	24%	57%	18%	100 %
Total (n = 1.209)	0 %	2 %	20 %	57 %	21 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi < 0,001.

Nedenstående tabel 4.7 viser de unges vurdering af viden om uddannelse. Der er ikke statistisk signifikant forskel mellem piger og drenges vurdering af deres viden om uddannelse. 17 % af pigerne og 21 % af drengene scorer højest på skalaen, og over halvdelen af pigerne og drengene scorer næsthøjest.

TABEL 4.7

Viden om uddannelse

	1 (mindst)	2	3 (mellem)	4	5 (mest)	Total
Dreng (n = 452)	0%	4%	23%	52%	21%	100 %
Pige (n = 757)	1%	7%	25%	51%	17%	100 %
Total (n = 1.209)	1%	6%	24%	51%	18%	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi = 0,081.

4.4.2 Non-kognitive kompetencer

I undersøgelsen blandt unge i 9. klasse undersøges, ud over karrierekompetencerne, tre non-kognitive kompetencer:

1. **Faglig selvtillid** skal forstås som de unges tiltro til egen evne til at lære og mestre nye udfordringer og opgaver.
2. **Vedholdenhed** handler om at kunne gøre en indsats kontinuerligt over længere tid uden at miste fokus, også selvom der opstår modgang.
3. **Indre motivation** handler om at blive motiveret af ting, der ikke kommer udefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter.

Skalaerne, der måler faglig selvtilid, indre motivation og vedholdenhed, er udlånt til EVA af NordicMetrics aps, hvor de indgår i værktøjet "Udvikling i Livsfærdigheder"³. De tre skalaer, der måler non-kognitive kompetencer, er opgjort i kvartiler, således at de respondenter, hvis samlede score ligger i den øverste fjerdedel af skalaen, har fået værdien 1, mens de respondenter, hvis score ligger i den næstøverste fjerdedel, har fået værdien 2, og så fremdeles. Se undersøgelsens metodeappendiks for en yderligere beskrivelse af skalaerne.

Tabel 4.8 viser den faglige selvtilid hos de unge, som har valgt stx som førsteprioritet. Faglig selvtilid er en betegnelse for de unges tiltro til egne evner til at lære og tilegne sig viden og kompetencer i forhold til at løse opgaver i skolen. Således vil unge med høj faglig selvtilid have stor tillid til, at de kan lære og mestre de faglige discipliner, de bliver stillet overfor.

Tabellen viser, at næsten dobbelt så mange drenge som piger scorer højest på skalaen for faglig selvtilid. 47 % af drengene scorer 4, mens det kun er 24 % af pigerne. Drengene har statistisk signifikant højere faglig selvtilid end pigerne og dermed større tillid til, at de kan lære og mestre faglige discipliner. Forskellen i faglig selvtilid mellem drenge og piger er den største af de tre non-kognitive kompetencer.

TABEL 4.8

Faglig selvtilid

	1 (mindst)	2	3	4 (mest)	Total
Dreng (n = 452)	9 %	21 %	23 %	47 %	100 %
Pige (n = 757)	19 %	36 %	21 %	24 %	100 %
Total (n = 1.209)	16 %	30 %	22 %	32 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres første prioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: Faglig selvtilid er her inddelt i kvartiler, hvor 1 er nederste kvartil, og 4 er øverste kvartil.

Note: p-værdi < 0,001.

Resultatet skal ses i lyset af, at pigerne i gennemsnit har højere karakterer end drengene. Blandt de unge, som har valgt stx som deres første prioritet, er pigernes karaktergennemsnit i 9. klasse på 8,65, mens det for drengene ligger på 8,33 (resultater ikke vist).

Dog viser tabel 4.9 en klar sammenhæng mellem faglig selvtilid og karakterer – både for piger og drenge. Det er altså sådan, at dem med størst faglig selvtilid også er dem med det højeste karaktergennemsnit i 9. klasse. Men inden for hvert niveau af faglig selvtilid har pigerne et højere karaktergennemsnit end drengene. I gruppen af unge med højest faglig selvtilid har pigerne fx et karaktergennemsnit på 9,59, mens det tilsvarende gennemsnit for drengene ligger på 9,06.

3 Skalaerne er udviklet af NordicMetrics aps, som har de fulde rettigheder til skalaerne. EVA har udelukkende brugsrettigheder til skalaerne og ret til at offentliggøre skalaerne i forbindelse med projektet "Unge veje mod ungdomsuddannelse" og alle runder af Ungepanelet (projektets kvantitative datagrundlag). Enhver anvendelse og offentliggørelse skal ske med klar reference til NordicMetrics aps. EVA har ikke ret til at videreudvikle eller ændre på skalaerne. Brug af skalaerne af tredjepart skal ske efter aftale med NordicMetrics aps.

TABEL 4.9

Karakterer i 9. klasse fordelt på faglig selvtillid blandt piger og drenge

Faglig selvtillid	Piger		Drenge		p-værdi
	Gennemsnit	n	Gennemsnit	n	
1 (mindst)	7,74	144	6,95	41	0,027
2	8,42	268	7,60	93	0,000
3	8,87	159	8,15	100	0,005
4 (mest)	9,59	177	9,06	210	0,008

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Af tabel 4.10 ses de unges vurdering af deres egen vedholdenhed. Skalaen for vedholdenhed måler de unges evne til at holde fast i og dedikere sig til et stykke arbejde eller en interesse over længere tid uden at lade sig distrahere eller stoppe af modgang. Her ligger en større andel af drengene igen i den høje ende af skalaen sammenlignet med pigerne. En tredjedel af drengene (32 %) vurderer sig selv højest med hensyn til vedholdenhed, mens det kun er lidt over en femtedel af pigerne, der gør det (22 %).

TABEL 4.10

Vedholdenhed

	1 (mindst)	2	3	4 (mest)	Total
Dreng (n = 452)	16 %	22 %	30 %	32 %	100 %
Pige (n = 757)	25 %	26 %	27 %	22 %	100 %
Total (n = 1.209)	22 %	24 %	28 %	26 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: Vedholdenhed er her inddelt i kvartiler, hvor 1 er nederste kvartil, og 4 er øverste kvartil.

Note: p-værdi < 0,001.

Når det kommer til de unges oplevelse af, i hvilken grad de motiveres af indre faktorer, ses det samme mønster som med de to andre non-kognitive kompetencer. Drengene vurderer deres indre motivation højere end pigerne. 31 % af drengene scorer højest på skalaen for indre motivation, mens det er 22 % af pigerne. Drengene oplever dermed, at de i højere grad bliver motiveret af ting, der kommer indefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter, end det er tilfældet for pigerne.

TABEL 4.11

Indre motivation

	1 (mindst)	2	3	4 (mest)	Total
Dreng (n = 452)	15 %	24 %	29 %	31 %	100 %
Pige (n = 757)	22 %	30 %	27 %	22 %	100 %
Total (n = 1.209)	19 %	28 %	28 %	25 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: Indre motivation er her inddelt i kvartiler, hvor 1 er nederste kvartil, og 4 er øverste kvartil.

Note: p-værdi < 0,001.

4.5 Piger er mere pressede

En stor andel af pigerne føler sig pressede både med hensyn til de valg, der venter dem i fremtiden, og med hensyn til at starte på en ungdomsuddannelse.

Mere end to tredjedele af pigerne (68 %), der har valgt stx, er helt eller nærmest enige i, at de føler et stort pres, når de tænker på de valg, der venter dem i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde (jf. tabel 4.12). Den tilsvarende andel for drengene er 51 %. Selvom der er signifikant flere piger end drenge, som føler sig pressede i forhold til fremtiden, er det en betydelig andel af den samlede ungegruppe, der har valgt stx som første prioritet, der føler sig presset af fremtidens valg omkring uddannelse og arbejde.

TABEL 4.12

Jeg føler et stort pres, når jeg tænker på de valg, der venter mig i fremtiden med hensyn til uddannelse og arbejde

	Helt uenig	Nærmest uenig	Hverken/eller	Nærmest enig	Helt enig	Total
Dreng (n = 452)	6 %	10 %	33 %	33 %	18 %	100 %
Pige (n = 757)	2 %	5 %	25 %	35 %	33 %	100 %
Total (n = 1.209)	3 %	7 %	28 %	34 %	28 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi < 0,001.

Kønsforskellen er imidlertid endnu større, når det kommer til spørgsmålet om, hvorvidt de unge føler et stort pres, når de tænker på at skulle starte på en ungdomsuddannelse (jf. tabel 4.13). Her har halvdelen af pigerne (52 %) svaret, at de er helt eller nærmest enige i, at de føler et stort pres med hensyn til at starte på en ungdomsuddannelse. Det gør sig kun gældende for 28 % af drengene. Forskellen mellem pigerne og drengene er dermed større og næsten dobbelt så stor (24 procentpoint), når presset omhandler at starte på en ungdomsuddannelse, end når det er pres i forbindelse med fremtiden, hvor forskellen er 17 procentpoint.

TABEL 4.13

Jeg føler et stort pres, når jeg tænker på at skulle starte på en ungdomsuddannelse

	Helt uenig	Nærmest uenig	Hverken/eller	Nærmest enig	Helt enig	Total
Dreng (n = 434)	13 %	19 %	39 %	21 %	7 %	100 %
Pige (n =706)	7 %	12 %	30 %	32 %	20 %	100 %
Total (n = 1.140)	9 %	15 %	34 %	28 %	15 %	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: Det er kun respondenter, der har stx som deres førsteprioritet efter 9. klasse, der indgår i tabellen.

Note: p-værdi < 0,001.

5 Det kønsutraditionelle valg

Få unge vælger kønsutraditionelle ungdomsuddannelser, jf. kapitel 3. Forskning inden for området har tidligere undersøgt, hvad der kendetegner de unge, som vælger kønsutraditionelt, ved hjælp af kvalitative metoder (Lehn, 2003; Institut for Menneskerettigheder, 2013). I denne rapport undersøger vi imidlertid det kønsutraditionelle valg med afsæt i spørgeskemadata og registerdata. Her ser vi på, hvad der kendetegner unge, som vælger kønsutraditionelt, sammenlignet med unge, som vælger kønstraditionelt.

Det kønsutraditionelle valg belyses her med udgangspunkt i piger, der vælger htx. Samlet set viser analyserne, at piger, som vælger en kønsutraditionel gymnasial uddannelse (htx), er mere sikre på deres uddannelsesvalg, glæder sig mere til at starte, har større viden om sig selv, har en højere grad af indre motivation og vedholdenhed, sammenlignet med piger som vælger en kønstraditionel gymnasial uddannelse (stx).

Kønsutraditionelt uddannelsesvalg

Kønsutraditionelle valg forstås som valg, der bryder med de dominerende forestillinger om, hvad henholdsvis piger og drenge gør eller forventes at gøre. Det kønsutraditionelle består i, at valget er uventet eller atypisk ift. den kønsopdeling, der ellers eksisterer på uddannelserne og arbejdsmarkedet (Nielsen & Sørensen, 2004).

Det ville være oplagt at undersøge det kønsutraditionelle valg med udgangspunkt i hovedområderne "Teknologi, byggeri og transport" og "Omsorg, sundhed og pædagogik" på erhvervsuddannelserne, hvor vi tidligere har vist, at der er en meget skæv kønsfordeling (jf. kapitel 3). Imidlertid betyder det lille antal elever, der vælger kønsutraditionelt på disse uddannelser, at det ikke er muligt at foretage statistiske analyser. Derfor undersøges det kønsutraditionelle valg i stedet på de gymnasiale uddannelser. Her sammenligner vi piger, der har valgt htx (det kønsutraditionelle valg), med piger, der har valgt stx (det kønstraditionelle valg).

Logikken bag denne analyse er, at betydningen af køn kan holdes konstant, når piger sammenlignes. Tilsvarende analyse kan ikke laves for drenge, da stx ikke på samme måde kan siges at være et kønsutraditionelt valg for drenge. Også blandt drengene er der flest, der vælger stx efter 9. klasse (jf. kapitel 3).

For at sandsynliggøre, at forskelle mellem piger, der har valgt htx og stx, rent faktisk kan fortolkes som forskelle mellem det kønsutraditionelle og kønstraditionelle valg, sammenligner vi også

drenge, der har valgt henholdsvis htx og stx. Dermed kan vi indkredse, hvilke forskelle der i højere grad ser ud til at være et udtryk for forskelle mellem unge, der vælger henholdsvis stx og htx.

Da det kun er htx og stx, som undersøges, kan resultaterne ikke nødvendigvis generaliseres til andre typer af kønsutraditionelle valg.

5.1 Piger, der vælger htx, er mere motiverede og vedholdende

Tabel 5.1 viser forskellene mellem pigers kønsutraditionelle (htx) og kønstraditionelle (stx) gymnasievalg. Det fremgår af tabellen, at de piger, der vælger kønsutraditionelt, er mere sikre på deres plan, glæder sig mere til at gå i gang med deres uddannelse, og at det betyder mere for deres uddannelsesvalg, at uddannelsen interesserer dem, end de piger, der vælger kønstraditionelt.

TABEL 5.1

Sammenligning af piger, der vælger kønsutraditionelle og kønstraditionelle gymnasiale uddannelser

Andel ⁴	Kønsutraditionelle valg Piger på htx Procent	Kønstraditionelle valg Piger på stx Procent	Forskel P-værdi
Sikker på sin plan (meget sikker)	76 %	53 %	0,002***
Let at vælge (meget let + let)	63 %	55 %	0,358
Besluttet sig for type UU for et år siden eller mere	80 %	79 %	0,787
Glæder sig til at gå i gang med en UU (helt enig)	80 %	54 %	< 0,001***
Føler et stort pres ift. at skulle starte på en UU (helt enig)	22 %	20 %	0,770
Har følt sig alene med sin beslutning om valg af UU (helt uenig)	41 %	55 %	0,057*
Har betydning, at det er en uddannelse, jeg tror, jeg vil være god til (I høj grad)	54 %	47 %	0,286
Har betydning, at man har nogle spændende fag på uddannelsen (I høj grad)	63 %	54 %	0,190
Har betydning, at det er en uddannelse, der interesserer mig (I høj grad)	89 %	59 %	< 0,001***

4 Disse variable er dikotomiseret og antager kun to værdier; "Ja" og "Nej". Det fremgår af parenteserne, hvordan de enkelte variable er operationaliseret.

Andel ⁵	Kønsudtraditionelle valg Piger på htx Procent	Kønstraditionelle valg Piger på stx Procent	Forskel P-værdi
Karrierekompetencer (Gennemsnit, indeks 1-5)			
Viden om mig selv	4,33	4,02	< 0,001***
Viden om uddannelse	3,99	3,92	0,333
Non-kognitive kompetencer (Gennemsnit, indeks 1-5)			
Indre motivation	4,08	3,88	0,033**
Faglig selvtillid	3,83	3,66	0,113
Vedholdenhed	4,08	3,87	0,048**

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL.

Note: n = 768 (stx) og n = 50 (htx). Antal (n) kan variere for hvert spørgsmål.

Note: Signifikansniveau: p < 0,1 * p < 0,05**, p < 0,01***

Med hensyn til kompetencer (se afsnit 4.4) er piger, der vælger kønsudtraditionelt, kendetegnet ved at have større viden om sig selv, en højere grad af indre motivation og vedholdenhed, sammenlignet med piger, der vælger kønstraditionelt.

Viden om sig selv handler om kendskab til egne interesser, hvad der er vigtigt i livet, hvad man er god til, og hvilken uddannelse der passer til én. Resultaterne indikerer, at de piger, der vælger kønsudtraditionelt, er mere bevidste og målrettede i deres valg af uddannelse end piger, der vælger kønstraditionelt. Det ses bl.a. ved, at 80 % af htx-pigerne har svaret, at de er helt enige i, at de glæder sig til at gå i gang med en ungdomsuddannelse, mens det kun gælder for 54 % af stx-pigerne.

Indre motivation handler om at blive motiveret af ting, der ikke kommer udefra, såsom interesse eller glæde ved udfordrende aktiviteter, mens vedholdenhed handler om at kunne gøre en indsats kontinuerligt over længere tid uden at miste fokus. Disse to non-kognitive kompetencer, der handler om personlige egenskaber, der ikke direkte kan kobles til faglighed, viser, at de piger, der vælger kønsudtraditionelt, er mere motiveret af interesse, og at de er mere vedholdende. Dette bekræfter tidligere undersøgelser af det kønsudtraditionelle valg, hvor eleverne beskrives som mere målrettede og psykisk stærke, fordi det at gå mod strømmen kræver mere (Epinion, 2013).

5.2 Piger, der vælger htx, har højere karakterer og er dårligere socialt stillet

Tabel 5.2 viser, at der er en større andel af de piger, der vælger kønsudtraditionelt, der er vurderet uddannelsesparate til gymnasiet i 8. klasse, sammenlignet med piger, der vælger kønstraditionelt. Samtidig kommer de piger, der vælger kønsudtraditionelt, fra familier, hvor familieindkomsten er

5 Disse variable er dikotomiseret og antager kun to værdier; "Ja" og "Nej". Det fremgår af parenteserne, hvordan de enkelte variable er operationaliseret.

signifikant lavere, og hvor forældrene har lavere uddannelse end piger, der vælger kønstraditionelt. Endelig har piger, der vælger kønsudtraditionelt, et signifikant højere karaktergennemsnit i 9. klasse end de piger, der vælger kønstraditionelt. Derimod tyder det ikke på, at der er forskel mellem grupperne, når vi ser på herkomst eller region eller ændring af uddannelsesplaner fra 8. til 9. klasse.

TABEL 5.2

Baggrundskarakteristika for piger, der vælger kønsudtraditionelle og kønstraditionelle gymnasiale uddannelser

Andel ⁶	Kønsudtraditionelle valg Piger på htx Procent	Kønstraditionelle valg Piger på stx Procent	Forskel P-værdi
Dansk herkomst	88 %	87 %	0,918
Vurderet parat til gym. i 8. klasse	100 %	94 %	0,092*
Ændret uddannelsesplan fra 8. klasse til 9. klasse	19 %	10 %	0,155
Andel (Flere kategorier)			
Forældres uddannelse (LVU)	15 %	29 %	0,059*
Familieindkomst (øvre kvartil)	16 %	33 %	0,001***
Region	-	-	0,179
Gennemsnit			
Karakterer i 9. klasse	9,1	8,65	0,017**

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL og Danmarks Statistik.

Note: n = 1.199 (stx) og n = 82 (htx). N kan variere for hvert spørgsmål.

Note: LVU = Lang videregående uddannelse

Note: Signifikansniveau: p < 0,1 * p < 0,05**, p < 0,01***

5.3 Kendetegn, der kan tilskrives det kønsudtraditionelle gymnasievalg

For at sandsynliggøre, at forskelle mellem piger, der har valgt htx og stx, rent faktisk kan fortolkes som forskelle mellem det kønsudtraditionelle og kønstraditionelle valg, sammenligner vi også drenge, der har valgt henholdsvis htx og stx. Denne sammenligning viser, at der er en række forhold, som – på tværs af køn - kendetegner htx-elever, sammenlignet med stx-elever:

- Htx-elever lægger mere vægt på, at det er en uddannelse, der interesserer dem.
- Htx-elever har i højere grad følt sig alene med deres valg af uddannelse
- Htx-elever har et højere karaktergennemsnit fra 9. klasse
- Htx-elever kommer i højere grad fra hjem med lav socioøkonomisk status.

6 Indikatorerne er dikotomiseret.

Disse fund tyder altså på, at de observerede forskelle i tabel 5.1 vedrørende udsagnene ”Det har betydning, at det er en uddannelse, der interesserer mig” og ”Jeg har følt mig alene med min beslutning om valg af UU” ikke kan tilskrives det kønsutraditionelle valg, men snarere er et udtryk for forskelle mellem uddannelser. Det samme gør sig gældende for de kendetegn, der handler om karakterer og familiebaggrund i tabel 5.2. Det tyder altså på, at unge, der vælger htx – generelt set – kan betegnes som sociale mønsterbrydere i mere klassisk forstand, samtidig med, at de i højere grad end stx-elever er drevet af interesser, når de skal vælge uddannelse.

Figur 5.1 sammenfatter de kendetegn, der træder frem, når vi sammenligner piger, som vælger kønsutraditionelt (htx), med piger, der vælger mere traditionelt (stx), hvis vi ser bort fra de forskelle, der i højere grad kan tilskrives uddannelsesforskelle mellem stx og htx.

FIGUR. 5.1

Kendetegn for unge, som vælger kønsutraditionelt

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt 9. klasseelever gennemført af Epinion på vegne af EVA, 2018, samt registerdata fra STIL og Danmarks Statistik.

Samlet set underbygger undersøgelsens fund de tidligere kvalitative studier (Nielsen & Sørensen, 2004; Lehn, 2003; Institut for Menneskerettigheder, 2013; Undervisningsministeriet, 2017), der peger på, at unge, der vælger kønsutraditionelt, i højere grad kender deres præferencer og styrker og er mere vedholdende. Det tyder altså på, at det kønsutraditionelle valg fortsat er et valg *på trods*, og at det i højere grad kræver personlig vilje og afklaring end det kønsutraditionelle valg.

Appendiks A – Litteraturliste

Epinion. (2013). *Mænd og kvinder på kønsdominerede uddannelser*. København: Epinion.

Hutters, C., Nielsen, M. L., & Görlich, A. (2013). *Drenge og piger på ungdomsuddannelserne. Hvad betyder køn for elevernes uddannelsespraksis?* København: Cefu – Center for Ungdomsforskning.

Institut For Menneskerettigheder. (2013). *Vejledere viser vejen – Kønsmainstreaming af uddannelses- og erhvervsvejledning*. København: Institut for Menneskerettigheder.

Katznelson, N. og Lundby, A. (2015). *Det gav mig en idé om, at min fremtid ikke står skrevet i sten: Midtvejsevaluering af forsøg med karrierelæring i gymnasiet*. Aalborg Universitetsforlag.

Lehn, S. (2003). *Kønsblind vejledning? – en rapport om ligestillingsperspektivet i grundskolens uddannelses- og erhvervsvejledning*. Roskilde: Center for Ligestillingsforskning.

Lehn-Christiansen, S. (2010). *Køn og vejledning*. I N. U. Sørensen (Red.), *Unge, køn og uddannelse*. København: Cefu – Center for Ungdomsforskning.

Nielsen, S. B., & Sørensen, A. R. (2004). *Unge valg af uddannelse og job, udfordringer og veje til det kønsopdelte arbejdsmarked*. Roskilde: Center for Ligestillingsforskning.

Nielsen, M. L. (2010). *Taberdrenge og vinderpiger?* I N. U. Sørensen (Red.), *Unge, køn og uddannelse*. København: Cefu – Center for Ungdomsforskning.

Thomsen, R. (2014). *Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv – Karrierevalg og karrierelæring*. NVL & ELGPN concept note, Oslo: NVL.

Undervisningsministeriet. (2017). *Rapport fra Udvalget om ligestilling i dagtilbud og uddannelse*. København: Undervisningsministeriet.

Køn og uddannelsesvalg i 9. klasse

© 2019 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Thomas Søndergaard

Grafik: Ferdio og BGraphic

ISBN (www) 978-87-7182-351-6

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk